

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo  
ministro 2015 m. rugpjūčio d.  
įsakymu Nr.

## **ISTORIJOS, ISTORIJOS PAGAL TERITORIJĄ, ISTORIJOS PAGAL TEMATIKĄ STUDIJŲ KRYPTIŲ APRAŠAS**

### **I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Istorijos, Istorijos pagal teritoriją ir Istorijos pagal tematiką studijų kryptių (toliau kartu – istorijos studijų kryptys) aprašu (toliau – Aprašas) reglamentuojami istorijos studijų kryptių studijų programų specialieji reikalavimai.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimą Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 21 d. įsakymą Nr. V-2212 „Dėl Studijų pakopų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymą Nr. V-501 „Dėl Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 3 d. įsakymą Nr. V-826 „Dėl Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 15 d. įsakymą Nr. V-2463 „Dėl Studijų krypties arba kryptių grupės aprašo rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ bei Europos istorikų tinklo *Clio*h istorijos studijų programų rekomendacijomis ([www.clio.net](http://www.clio.net)).

3. Istorijos studijų kryptių studijų programos gali būti vykdomos tik universitetuose. Aprašas skirtas universitetinių pirmosios ir antrosios studijų pakopų istorijos studijų kryptių studijų programoms reglamentuoti nepriklausomai nuo studijų formos.

4. Aprašo paskirtis ir tikslai:

4.1. Padėti aukštosioms mokykloms rengti istorijos studijų kryptių studijų programas, informuoti akademinę bendruomenę (ypač programų rengėjus) apie svarbiausius istorijos studijų kryptių studijų programų turinio elementus bei skatinti jų tobulinimo paieškas;

4.2. Informuoti studentus, kitus suinteresuotus asmenis (mokytojus, mokinius ir jų tėvus, darbdavius) apie įgyjamą istorijos studijų kryptių aukštojo mokslo kvalifikaciją;

4.3. Padėti aukštosioms mokykloms, ekspertams pasirengti ir vykdyti istorijos studijų kryptių studijų programų vidinį ir išorinį vertinimą;

4.4. Skatinti aukštąsias mokyklas prisiimti atsakomybę už istorijos studijų kryptių studijų programų rezultatus ir suteiktas kvalifikacijas bei naujų studijų programų kūrimo prasmingumą.

5. Istorijos studijų kryptys priskiriamos humanitarinių mokslų studijų sričiai.

6. Istorijos studijų kryptių universitetinės pirmosios ir antrosios studijų pakopos studijos gali būti vykdomos nuolatine ir išstėtine forma. Vykdančios studijas skirtingomis formomis, studijų sandara, apimtis, turinys ir rezultatai neturi skirtis.

7. Į istorijos studijų kryptių pirmosios studijų pakopos studijų programas konkurso būdu priimami ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą turintys asmenys, atsižvelgiant į mokymosi rezultatus, stojamuosius egzaminus ar kitus aukštosios mokyklos nustatytus kriterijus. Konkursinių mokomųjų dalykų pagal studijų kryptis sąrašą ir konkursinio balo sudarymo principus, mažiausią stojamąjį balą ir

kitus kriterijus, įvertinus studentų atstovybei, nustato aukštosios mokyklos ir skelbia ne vėliau kaip prieš 2 metus iki atitinkamų mokslo metų pradžios.

8. Rekomenduojama, kad į istorijos studijų krypties antrosios studijų pakopos studijų programas aukštosios mokyklos nustatyta tvarka būtų priimami asmenys:

8.1. turintys aukštojo mokslo kvalifikaciją, baigusieji humanitarinių ar socialinių mokslų studijų sričių universitetines bakalauro studijas ir atitinkantys aukštosios mokyklos nustatytus reikalavimus;

8.2. kitų studijų sričių bakalaurai, pirmosios studijų pakopos studijų metu pasiekę studijų rezultatų, užtikrinančių pasirengimą studijuoti istorijos studijų krypties magistrantūros studijų programose.

9. Istorijos studijų kryptis gali būti gretutinė pirmosios studijų pakopos studijų programose.

10. Studijuojant istorijos studijų krypties studijų programose, greta pagrindinių istorijos krypties studijų gali būti pasirenkamos ir aukštosios mokyklos nustatytos kitos studijų krypties (šakos) gretutinės studijos.

11. Baigus istorijos studijų krypties studijų programas, suteikiami šie laipsniai:

11.1. Baigus universitetines pirmosios pakopos istorijos studijų krypties arba vienai iš jų priskirtos šakos studijas, įgyjamas istorijos krypties arba istorijos studijų kryptims priskirtos šakos bakalauro kvalifikacinis laipsnis, liudijamas aukštosios mokyklos išduodamu bakalauro diplomu;

11.2. Baigus universitetines antrosios pakopos istorijos studijų krypties arba vienai iš jų priskirtos šakos studijas, įgyjamas istorijos krypties arba istorijos studijų kryptims priskirtos šakos magistro kvalifikacinis laipsnis, liudijamas aukštosios mokyklos išduodamu magistro diplomu.

12. Suteikiamas istorijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis atitinka šeštąją Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos lygmenį; istorijos magistro kvalifikacinis laipsnis – septintąją Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos lygmenį.

## **II SKYRIUS**

### **STUDIJŲ KRYPTIES SAMPRATA IR APRĖPTIS**

13. Istorijos studijos turi būti paremtos aukštųjų mokyklų moksliniais tyrimais, kurie panaudojami rengiant ir perteikiant dėstomus dalykus. Istoriniai tyrimai remiasi šaltinių analize, istoriografijos pasitelkimu ir interpretavimu bei teorinėmis, metodologinėmis ar ideologinėmis praeities aiškinimo sampratomis. Šios sampratos, ypač ideologinės, Aprašu neregamentuojamos. Tai aukštųjų mokyklų apsisprendimas ir atsakomybė. Istoriniai tyrimai atliekami laikantis istorijos mokslo reikalavimų, atsižvelgiant į skirtingus istoriografinius ir metodologinius kontekstus, suvokiant dabarties socialinius, politinius ir kultūros procesus istorinėje perspektyvoje. Studentai taip pat turi būti įtraukiami į mokslinius tyrimus.

14. Istoriko profesinei veiklai taikomi kokybės bei etikos reikalavimai, kurių laikymasis lemia specifinius istorijos studijų krypties studijų programų turinio reikalavimus. Studijų procese turi būti diegiami sąžiningo bei profesionalaus šaltinių, skelbtų darbų panaudojimo ir citavimo, asmens duomenų apsaugos principai.

15. Istorijos studijų krypties studijų programose turi būti išugdomi įvairūs bendrieji gebėjimai, kurie yra vieni svarbiausių istoriko profesinėje veikloje. Istorikas turi gebėti kritiškai vertinti šaltinius, istoriografiją, įvairią gaunamą informaciją, atlikti informacijos analizę bei sintezę, pateikti analitinį vertinimą. Istorikas turi gebėti išreikšti savo mintis raštu ir žodžiu, mokėti užsienio kalbas ir suprasti kultūrinę įvairovę. Realizuodami savo profesinius siekus, istorikai turi mokėti dirbti savarankiškai, spręsti problemas ir priimti sprendimus, jis turi turėti komandinio darbo gebėjimų, bendravimo įgūdžių, gebėti dirbti tarpdisciplininėje komandoje, turi gebėti vertinti visuomenės raidos tendencijas ir dalyvauti pilietiškumo ugdyme. Atliekant istorinį tyrimą būtini tyrimų įgūdžiai, kūrybiškumas, susivokimas netipiškose situacijose, reikalingas gebėjimas darbuotis taikomosios istorijos srityse.

Kitose studijų kryptyse įgyjamos istorijos žinios ir gebėjimai gali būti vertinami kaip bendrieji gebėjimai.

16. Istorijos studijų krypčių studijų programos turėtų apimti istorinių šaltinių (rašytinių, daiktinių, sakytinių ir kitų) analizę, jų specifiką, identifikavimą, saugojimą, periodizaciją, kitas darbo su šaltiniais ypatybes. Istorikas turi turėti Lietuvos ir visuotinės istoriografijos supratimą, jos paieškų ir analizės pagrindus.

17. Istorijos studijų krypčių studijų programose turi atsispindėti šie pasaulio ir Lietuvos istorijos turinio elementai:

17.1. Istorijos teorijos ir metodologijos pagrindai;

17.2. Chronologijos ir periodizacijos kriterijai, svarbiausių epochų sisteminės žinios, jų bendrosios sampratos;

17.3. Istorinė geografija ir jos pritaikomumo principai;

17.4. Pagrindinės istorinių epochų problemos.

18. Istorijos studijų kryptis turi daug galimybių būti įtraukta į įvairias tarpkryptines studijų programas. Istorijos studijų krypčių studijose suteikiamos įvairialypės kompetencijos yra naudingos socialinių mokslų studijoms, todėl galimos įvairios tarpkryptinės studijų programos, integruojančios istorijos ir socialinių mokslų kryptis.

19. Istorija yra svarbi formuojant asmens vertybines nuostatas, pilietiškumą, savęs ir kitų suvokimą visuomenėje. Pirmosios ir antrosios studijų pakopų istorijos krypčių studijos dažnai gali būti tolesnių studijų pagrindas. Istorija gali būti studijuojama bendram humanitariniam išsilavinimui įgyti, nesiejant savo karjeros su istorija, jos mokymu ar tyrimais.

20. Istorijos studijų krypčių pirmosios studijų pakopos studijų tikslas parengti plataus humanitarinio išsilavinimo istorijos specialistus:

20.1. Išmanančius praeities įvykius, reiškinius, procesus, epochų esminius ir specifinius bruožus, suvokiančius istorinės patirties aktualumą dabarties visuomenei ir gebančius prisidėti prie istorinio paveldo saugojimo, puoselėjimo, atimtų vertybių grąžinimo į Lietuvą bei platesnio pritaikymo šiuolaikiniams visuomeniniams poreikiams;

20.2. Suprantančius skirtingas tyrimų sferas ir galinčius analizuoti pasirinktą problematiką platesniame istoriografiniame, subdisciplininiame, erdviame ir chronologiniame kontekste;

20.3. Perprantančius kitų humanitarinių ir socialinių mokslų tyrimų principus ir jų taikymą;

20.4. Turinčius išsamų supratimą apie įvairius istorinio tyrimo etapus – nuo informacijos atrankos, jos interpretacijos iki išplėto istorinio pasakojimo konstravimo;

20.5. Išmanančius esmines praeities analizės metodikas, terminiją ir galinčius pritaikyti specialias istorinių tyrimų technikas savarankiškai atliekamiems praeities tyrimams.

21. Istorijos studijų krypčių antrosios studijų pakopos studijų tikslas rengti aukštos kvalifikacijos ir plačios erudicijos, kritiškai mąstančius istorijos specialistus, tyrėjus:

21.1. Gebančius savarankiškai atlikti pasaulio ir Lietuvos istorijos mokslinius tyrimus: rasti ir analizuoti daugiakalbius istorinius šaltinius, vertinti šaltinių patikimumą; savarankiškai nagrinėti ir kritiškai vertinti įvairių epochų istoriografiją; analizuoti atskiras epochas, užčiuopiant jų prielaidas, raidą ir pasekmes; suvokti atskirą reiškinių bendrame epochos kontekste ir tinkamai vartoti istorinius terminus bei sąvokas, rašyti istorinius tekstus, juos nagrinėti, interpretuoti ir recenzuoti; gebėti vertinti šiuolaikinės visuomenės procesus ir juos analizuoti istoriniame kontekste;

21.2. Analizuojančius ir vertinančius istorinės raidos bendrąsias tendencijas, atskirų laikotarpių specifiką;

21.3. Gebančius į istorinius tyrimus integruoti kitų mokslo šakų laimėjimus, pasinaudoti jų metodų įvairove;

21.4. Gebančius vertinant praeitį vadovautis humanistiniais principais ir bendrosiomis etikos nuostatomis.

22. Baigtos istorijos studijų kryptų studijos sudaro galimybę plėtoti karjerą įvairiose srityse: viešajame, valstybiniame ir privačiame sektoriuje (švietimo, studijų ir mokslo, kultūros, istorinės atminties ir paveldo išsaugojimo, turizmo, užsienio ir vidaus politikos, žurnalistikos, komunikacijos institucijose, archyvuose, muziejuose, leidybos ir kitose įstaigose). Baigusieji istorijos studijų kryptų studijas gali dirbti ekspertinį darbą komisijose, tiriančiose ir nustatančiose istorinius įvykius, besirūpinančiose valstybės istorinės atminties išsaugojimu bei reprezentacija užsienyje.

### **III SKYRIUS**

#### **BENDRIEJI IR SPECIALIEJI STUDIJŲ REZULTATAI**

23. Pirmosios studijų pakopos istorijos studijų kryptų studijų rezultatai:

23.1. Žinios ir jų taikymas:

23.1.1. Turi bendriausių žinių apie žmonijos praeitį ir jos istorinę raidą; demonstruoja kritinį bei konstruktyvų praeities suvokimą;

23.1.2. Turi žinių ir kontekstinį supratimą apie įvairius informacinius šaltinius (duomenų bazes, e-duomenis ir kita);

23.1.3. Demonstruoja žinias apie istorijos tyrimo metodus, istorijos mokslo terminiją ir ją nusakomus reiškinius, geba juos panaudoti praktiškai.

23.2. Gebėjimai atlikti tyrimus:

23.2.1. Geba rinkti informaciją įvairiose duomenų ir šaltinių bazėse ir ją sisteminti, klasifikuoti bei kritiškai vertinti;

23.2.2. Analizuoja atskirus istorinius įvykius, reiškinius ar procesus bendrame istorinės epochos kontekste;

23.2.3. Turi supratimą apie skirtingų istorijos šakų (politinės, socialinės ir ekonominės, lokalinės, lyčių ir kitų) istorijos tyrimų kryptis ir jų rezultatus;

23.2.4. Taiko kitų socialinių ir humanitarinių mokslų sukauptas žinias bei teorines įžvalgas istorinių įvykių, reiškinių ir procesų analizei.

23.2.5. Žino istoriografinių diskursų apie praeities įvykius ir procesus pokyčius, geba juos sieti su šiuolaikinės visuomenės socialinėmis, politinėmis ir kultūrinėmis problemomis.

23.3. Socialiniai gebėjimai:

23.3.1. Geba dirbti kolektyve, prisiimti atsakomybę už savo veiklos sritį, jos vertinimą, vadovaudamiesi profesine etika ir pilietiškumu;

23.3.2. Geba dirbti daugiakultūroje ir tarpdisciplininėje aplinkoje;

23.3.3. Geba pritaikyti įgytas žinias ugdant visuomenės istorinę savimonę;

23.4. Asmeniniai gebėjimai:

23.4.1. Geba savarankiškai mokytis, apsibrėžti mokymosi tikslus, spręsti problemas, planuoti laiką, skirti prioritetus;

23.4.2. Geba kritiškai vertinti savo veiklą, numatyti ir prisitaikyti prie permainų, suvokia mokymosi visą gyvenimą svarbą;

23.4.3. Suvokia moralinę atsakomybę už savo veiklos ir jos rezultatų poveikį visuomenei, geba prisiimti etinę, socialinę atsakomybę.

23.5. Specialieji gebėjimai:

23.5.1. Geba taikyti istorinius tyrimo metodus, rinkdami ir nagrinėdami tam tikro laikotarpio istorinius šaltinius;

23.5.2. Išmano apie pagrindines įvairių laikotarpių istoriografijos mokyklas;

23.5.3. Geba paaiškinti pasaulio ir Lietuvos istorijos politinius, socialinius, ekonominius bei kultūrinius procesus geografinėje ir chronologinėje perspektyvoje;

23.5.4. Geba analizuoti dabartinę ir istorinę geografiją;

23.5.5. Išmano istorijos didaktiką;

23.5.6. Geba rinkti istoriografijoje ir istoriniuose šaltiniuose esančią informaciją, ją sistemti, klasifikuoti;

23.5.7. Geba kritiškai vertinti ir interpretuoti istorinius įvykius ir procesus, taikydami pagrindinius istorijos metodologinius principus;

23.5.8. Geba kurti nuoseklų žodinį ir rašytinį pasakojimą istorijos temomis ir jį pristatyti;

23.5.9. Moka lietuvių kalbą ir užsienio kalbą bei geba jomis perteikti istorinį pasakojimą;

23.5.10. Moka skaityti istorinius šaltinius kuria nors senąja kalba;

23.5.11. Geba nustatyti istorinių ir kultūrinių objektų ir reiškinių vertę, puoselėti visuomenės istorinę atmintį;

23.5.12. Geba atlikti istorinės problemos analizę ir idėjų sintezę.

24. Antrosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų rezultatai:

24.1. Žinios ir jų taikymas:

24.1.1. Suvokia pasaulio ir Lietuvos istorijos procesus, reiškinius ir įvykius, geba dalyvauti mokslinėje bei visuomeninėje polemikoje šiais klausimais;

24.1.2. Žino įvairias teorines ir metodologines istorinių tyrimų prieigas, geba jas taikyti mokslinėje bei praktinėje veikloje;

24.1.3. Išmano šiuolaikinius istorinio tyrimo metodus ir juos taiko moksliniuose tyimuose.

24.2. Gebėjimai atlikti tyrimus:

24.2.1. Savarankiškai geba formuluoti mokslinę problemą, ją spręsti remdamiesi informacijos ir istoriografine analize, daryti pagrįstas išvadas;

24.2.2. Pajėgia savarankiškai analizuoti ir interpretuoti daugiakalbius šaltinius, kritiškai vertinti istoriografiją, taikyti šiuolaikinius tyrimo metodus ir pateikti originalų mokslinį tyrimą.

24.3. Socialiniai gebėjimai:

24.3.1. Geba organizuoti kolektyvinį darbą, aktyviai ir konstruktyviai dalyvauti tyrimo grupių veikloje ir spręsti tarpdalykines problemas kintant veiklos sąlygoms;

24.3.2. Geba rinkti ir sisteminti įvairialypę informaciją, ją panaudoti akademiniams ir visuomeniniams poreikiams.

24.4. Asmeniniai gebėjimai:

24.4.1. Pajėgia savarankiškai planuoti mokslo ir darbo procesą, nuolat savarankiškai mokytis, kūrybiškai spręsti kylančias problemas;

24.4.2. Suvokia moralinę atsakomybę už savo veiklos rezultatus, taip pat už jų poveikį visuomenei, prisiima socialinę bei etinę atsakomybę.

24.5. Specialieji gebėjimai:

24.5.1. Turi detalių žinių ir supratimą apie tam tikrą istorinį laikotarpį ar temą, jiems tirti reikalingą metodologiją, išmano istoriografinius vertinimus ir geba juos taikyti;

24.5.2. Geba kurti tam tikros struktūros žodinį bei rašytinį pasakojimą, paremtą istoriniais tyrimais ir šaltiniais, jį pristatyti tiek akademinėje, tiek ne akademinėje aplinkoje;

24.5.3. Geba naudotis istoriniams tyrimams reikalingomis informacinių duomenų bei šaltinių bazėmis atlikdami mokslinius tyrimus, praktinę profesinę bei visuomeninę, kultūrinę veiklą;

24.5.4. Geba surasti, kritiškai įvertinti ir interpretuoti daugiakalbius istorinius šaltinius, istoriografiją, rekonstruojančią praeities įvykius, reiškinius bei procesus jų politiniame ir sociokultūriniame kontekste;

24.5.5. Geba vartoti atitinkamą terminiją ir išraiškos stilių nuosekliame rašytiniame ar žodiniame pasakojime valstybine ir užsienio kalba;

24.5.6. Geba pritaikyti turimas metodologines ir praktines istorijos bei kitų mokslų žinias moksliniams tyrimams, praktinei profesinei bei visuomeninei ir kultūrinei veiklai.

## IV SKYRIUS

### DĖSTYMAS, STUDIJAVIMAS IR VERTINIMAS

25. Dėstymas turi būti paremtas fundamentaliomis istorijos žiniomis ir naujausiais istorijos mokslo laimėjimais. Dėstymo metodai turi plėsti conceptualų istorijos supratimą, būti adekvatūs galimybei perteikti istorijos mokslo plėtros rezultatus, suteikti žinias ir gebėjimus, būtinus studijų programos tikslams pasiekti, didinti profesinį kompetentingumą. Dėstytojas privalo ne tik išmanyti dėstomą dalyką, bet ir perprasti ryšius su kitomis studijų ir mokslo kryptimis (politologija, sociologija, ekonomika, antropologija, filosofija ir kiti), išnaudoti šių ryšių teikiamas galimybes. Dėstymas turi būti paremtas nuolatiniu naujausių mokslo laimėjimų integravimu į studijų procesą.

26. Dėstymo metodai ir formos turi motyvuoti studentus ir padėti jiems racionaliai planuoti laiką bei naudotis materialiaisiais ištekliais (bibliotekos, internetas, archyvai, muziejai ir panašiai).

27. Gali būti taikomi ne tik tradiciniai studijų proceso elementai (paskaitos, seminarai, pratybos, praktikos, projektiniai darbai, rašto darbai ir panašiai), bet ir nuotolinės studijos, elektroninis mokymas, mišrios studijos ir panašiai.

28. Išskiriamos dvi dėstymo metodų, taikomų istorijos studijų kryptių studijų programose, grupės:

28.1. Teikiamieji metodai, kai informacija perteikiama studentams. Dažniausias dėstymo forma aukštojoje mokykloje yra paskaita (informacija teikiama žodžiu), papildo informaciją garsais (įvairūs įrašai) ar vaizdais (mokomieji filmai, reprodukcijos, daiktiniai eksponatai ir panašiai). Paskaitose taikomi pristatomasis, analitinis, istorinis lyginamasis, probleminis, kontekstualinis, paradigminis ir kiti metodai;

28.2. Aktyvaus darbo metodai, kai informacija iš karto derinama su užduotimi, reikalaujančia aktyvaus studento darbo (atsakyti į klausimus, suformuluoti klausimus ir problemas, gautą informaciją pakomentuoti bendramoksliams ir panašiai).

29. Antrosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijose dėstymo metodai skirti pagilinti pirmosios studijų pakopos studijose įgytoms žinioms. Paskaitose teikiamoje informacijoje turi dominuoti istoriografinė analizė, seminaruose ir praktikose studentas turi būti orientuojamas į problemos tiriamąjį proceso atskleidimą ir diskusijas.

30. Dėstymo metodai turi derėti su mokymosi visą gyvenimą koncepcija. Didaktinė sistema turi orientuoti studijavimą į studento gebėjimą mokytis, save ugdyti, remiantis aktualiomis istorijos žiniomis.

31. Studijų procese gali būti taikomi šie tradiciniai ir aktyvieji studijų metodai:

31.1. Tradiciniai: paskaitos, seminarai, pratybos, rašto darbai (referatai, kursiniai, bakalauro ir magistro darbai), mokomosios ekskursijos, konsultacijos ir kiti. Tai metodai, kuriuos diegiant kaupiama empirinė medžiaga, išskiriama esminė, istorinio proceso raidai svarbi medžiaga, atskleidžiamos istorijos mokslo naujovės, analizuojami šaltiniai, lyginama istoriografija;

31.2. Aktyvieji (studentai taiko turimas žinias ir kuria informaciją): mokslinės literatūros studijavimas, šaltinių analizė, duomenų paieška internete, problemų analizės ir sprendimų užsiėmimai, diskusija, tiriamasis darbas, pranešimo ar recenzijos rengimas, profesinės praktikos ir kiti orientuoti į aktyvų, savarankišką studentų studijavimą, sukaupytų žinių taikymas rengiant bakalauro ar magistro darbą. Šiai metodų grupei taip pat galima priskirti konferencijas, virtualių aplinkų naudojimą, dalyko elektroninius mokymo kursus, internetinio mokymo medžiagos puslapius, vaizdo paskaitų produktus ir panašiai.

32. Skirtingų studijų pakopų studijose gali būti taikomi tie patys studijų metodai, bet turi skirtis pateikiamos užduoties sudėtingumo laipsnis, studento savarankiškumo raiška. Antrosios studijų pakopos studijose siūloma orientotis į aktyviuosius studijų metodus.

33. Praktikos (archeologinė, kraštotyrinė, archyvinė, muziejų, mokymo įstaigų ir kitos) atlikimas yra svarbi istorijos studijų kryptių studijų programos dalis, kuri turi būti tinkamai orientuota į optimalų

studijų rezultatų pasiekimą. Studentų mokymas, užduočių parengimas, ataskaitų įvertinimas yra sudėtinė šio proceso dalis. Praktikų atlikimas leidžia atsiskleisti specialiesiems ir bendriesiems studentų gebėjimams, padeda numatyti karjeros perspektyvą.

34. Dėstyto ir studijavimo dermė turi užtikrinti istorijos specialistų, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, parengimą. Studijų metu turi būti sudarytos galimybės plėtoti teorijos ir praktikos ryšį, turi būti užtikrinama gerosios patirties sklaida (studentai analizuoja ir praktikose bei konferencijose viešai pristato parengtus projektus (rašto darbus)). Studentai turi būti supažindinami su istorikų profesiniais lūkesčiais bei pasiekimais; į paskaitas gali būti kviečiami savo srities profesionalai ir socialiniai partneriai, profesinė patirtimi gali dalytis praktikų vadovai.

35. Studijų pasiekimų vertinimo sistema bei tvarka turi būti grindžiama šiais pagrindiniais principais:

35.1. Pagrįstumo – vertinimas turi matuoti studijų rezultatų pasiekimo lygį;

35.2. Nešališkumo – vertinimo rezultatai turi būti objektyvūs ir nepriklausyti nuo vertintojo pasikeitimo, vertinimo metodai turi būti vienodai tinkami visiems vertinamiesiems;

35.3. Aiškumo – vertinimo sistema turi būti informatyvi, suprantama vertintojams ir vertinamiesiems;

35.4. Naudingumo – vertinimas turi būti teigiamai suprantamas pačių vertinamųjų ir prisidėti prie studijų programos tikslų įgyvendinimo bei studijų rezultatų pasiekimo.

36. Studentų studijų pasiekimų vertinimui gali būti naudojami kaupiamasis pažymys (studijų pasiekimai vertinami per tarpinius atsiskaitymus), kolegialusis (studentus egzaminuoja kompetentinga istorijos specialistų – mokslininkų, praktikų profesionalų, kitų socialinių partnerių atstovų – komisija), taip pat diagnostinis (atliekamas, norint išsiaiškinti studento pasiekimus ir padarytą pažangą baigus temą ar kurso dalį) vertinimas ir kiti.

37. Vertinimas gali būti grindžiamas įvairiais metodais, leidžiančiais stebėti studentų pasiekimus ir kartu vertinti studento teorines žinias bei praktinius gebėjimus. Vertinimo metodai gali būti: egzaminas raštu ir žodžiu, individuali ar grupės apklausa žodžiu, testas, koliokviumas, baigiamasis darbas ir jo gynimas, praktikos ataskaita ir jos gynimas ir kita. Turi būti vertinamos sisteminės žinios ir gebėjimai sistematinti ir interpretuoti sukaupią empirinę medžiagą (esančią bibliotekose, archyvuose ir muziejuose) bei atlikti istorinį tyrimą. Svarbus ir studentų kūrybinių (analizės, sintezės, palyginimo, kritinio, kūrybinio pasakojimo ir panašiai) gebėjimų vertinimas.

38. Studentai turi laiku gauti tinkamą grįžtamąją informaciją apie savo atliktus darbus. Atliktų darbų ir studijavimo rezultatų įvertinimas turi būti papildomas konstruktyviais komentarais, grindžiamas aiškiais vertinimo kriterijais.

## **V SKYRIUS**

### **STUDIJŲ PROGRAMŲ VYKDYMO REIKALAVIMAI**

39. Sėkmingo studijų programų vykdymo pagrindas yra kvalifikuoti dėstytojai, gebantys perteikti studentams dalykines žinias ir išugdyti gebėjimus, reikalingus būsimai istoriko profesinei veiklai. Dėstytojų kompetencija vertinama pagal jų mokslinę ir pedagoginę patirtį: dalyvavimą moksliniuose tyimuose, mokslo programose, inovatyvių dėstyto metodų taikymą, pripažinimą profesinėse, mokslinėse bendrijose, gebėjimą komunikuoti užsienio kalbomis, dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo programose, konferencijose, moksliniuose seminaruose ir stažuotėse, gebėjimą skleisti mokslo žinias visuomenei. Dėstytojai turi nuolat tobulinti studijų programas, atsižvelgdami į studijų proceso ir studijų metodų kaitą, mokslo naujoves ir studentų pageidavimus.

40. Reikalavimai istorijos studijų krypties pirmosios ir antrosios studijų pakopos studijų programų dėstytojams:

40.1. Dėstyti pirmosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose gali asmenys, įgiję ne žemesnį kaip magistro kvalifikacinį laipsnį ar jam lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją;

40.2. Dėstyti antrosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose teorinius dalykus (modulius) gali asmenys, įgiję ne žemesnį kaip mokslo daktaro ar jam lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją, priskirtiną tai pačiai mokslo kryptčiai, kuriai priklauso ir jo dėstomas studijų dalykas;

40.3. Pirmosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose ne mažiau kaip pusę studijų krypties dalykų turi dėstyti profesoriai, docentai ir (arba) dėstytojai, turintys mokslo daktaro laipsnį;

40.4. Antrosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose ne mažiau kaip 80 procentų visų studijų dalykų dėstytojų turi turėti mokslo daktaro laipsnį, iš jų ne mažiau kaip 60 procentų studijų krypties dalykų dėstytojų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti jų dėstomus dalykus. Ne mažiau kaip 20 procentų studijų krypties dalykų apimties antrosios studijų pakopos studijų programose turi dėstyti profesoriaus pareigas einantys dėstytojai.

41. Aukštoji mokykla gali sudaryti galimybes studentams studijuoti pagal individualų studijų planą, taip pat šalia pagrindinės studijų krypties studijuoti gretutines krypties (šakos) studijas. Privalomų ir pasirenkamų dalykų santykis yra nustatomas remiantis studijų programų reikalavimais. Organizuojant studijas turi būti sudarytos galimybės studentams rinktis studijų dalykus pagal savo interesus.

42. Pirmosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose kontaktinio darbo apimtis turi būti ne mažesnė kaip 20 procentų studijų programos apimties, antrosios studijų pakopos studijų programose – ne mažesnė kaip 10 procentų studijų programų apimties.

43. Pirmosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose studento savarankiškas darbas turi sudaryti ne mažiau kaip 30 procentų kiekvieno studijų dalyko apimties.

44. Visų studijų pakopų istorijos studijos baigiamos baigiamuoju darbu (projektu). Pirmosios studijų pakopos studijų programoje baigiamąjo darbo (projekto) rengimui ir gynimui skiriama ne mažiau kaip 12 studijų kreditų, antrosios studijų pakopos studijų programoje – ne mažiau kaip 30 studijų kreditų.

45. Baigiamųjų darbų (projektų) vertinimo komisija turi būti sudaroma vadovaujantis aukštųjų mokyklų nustatytais konkrečios studijų pakopos reikalavimais. Baigiamųjų darbų (projektų) vertinimo komisija sudaroma iš kompetentingų istorijos studijų kryptių specialistų – dėstytojų, mokslininkų – tyrėjų, socialinių partnerių atstovų. Ne mažiau kaip du trečdaliai komisijos narių turi turėti istorijos studijų krypties mokslo daktaro laipsnį. Bent vienas antrosios studijų pakopos komisijos narys (rekomenduojama – komisijos pirmininkas) turi būti iš kitos mokslo ir (ar) studijų institucijos, nei vyko studijos.

46. Aukštosios mokyklos turi teikti studentams akademinę paramą įvairiomis formomis: leisdamos informacinius ir metodinius leidinius, rengdamos įvadinės paskaitas arba įvadinės studijų savaites, atlikdamos anketavimą – vertindamos studijų grįžtamąjį ryšį, kai sudaromos sąlygos studijuoti neįgaliesiems bei dirbantiems, sudaromos sąlygos studijuoti pagal individualius studijų planus, teikiama psichologinė, sveikatingumo parama, supažindinama su būsimojo karjeros galimybėmis ir panašiai.

47. Istorijos studijų kryptių studijų programą vykdanči aukštoji mokykla turi turėti reikiamus materialiuosius ir informacinius išteklius. Kad būtų užtikrintas studijų programos vykdymas, būtina tokia materialinė bazė:

47.1. Auditorijos, kuriose vietų skaičius turi būti toks, kad paskaitas nuolatinės studijų formos studentams būtų galima skaityti darbo dienos metu; dalis auditorijų turi būti pritaikytos studentų darbui grupėse seminarų ar pratybų metu, siekiant ugdyti komandinio darbo organizavimo nedidelėse (5–7 asmenų) grupėse bei komunikacinius įgūdžius; auditorijos turi atitikti higienos ir darbo saugos



reikalavimus, jose turi būti šiuolaikinė garso ir vaizdo aparatūra bei demonstravimo priemonės. Auditorijos turi būti pritaikytos specialioms poreikiams, pavyzdžiui, negalią turintiems studentams;

47.2. Bibliotekose turi būti reikiamas literatūros kiekis, užtikrinantis kokybiškas studijas: visų studijų programoje numatytų dalykų studijoms reikalinga literatūra ir vadovėliai, mokslinės monografijos, moksliniai žurnalai, žodynai, enciklopedijos, elektroninių duomenų bazės, mokymo priemonės, kita mokomoji literatūra arba paskaitų konspektai; taip pat kompiuteriai ir tinkama programinė įranga (literatūros katalogai, paieškos sistemos, ryšys su stambesnių bibliotekų duomenų bazėmis, interneto ryšys).

48. Istorijos studijų kryptių studijų programoje numatytos praktikos organizuojamos vadovaujantis aukštosios mokyklos parengta profesinės veiklos praktikos organizavimo tvarka, kurioje apibrėžiami praktikos tikslai, studijų rezultatai, konkrečios praktikos užduotys, pasiekimų vertinimo sistema, parama studentui praktikos metu, taip pat kriterijai, pagal kuriuos nustatomi ir vertinami praktikos metu studento įgyti atitinkamo lygmens įgūdžiai.

49. Aukštoji mokykla gali pasiūlyti studentams sąrašą galimų praktikos atlikimo vietų, su kuriomis yra sudarytos bendradarbiavimo sutartys. Studentas gali praktikos vietą susirasti pats, suderinęs su aukštąja mokykla. Pasirinkus instituciją praktikai, sudaroma trišalė sutartis tarp studento, aukštosios mokyklos ir praktikos atlikimo vietos institucijos.

50. Praktikos vietoje studentui turi būti paskirtas praktikos vadovas, kuris turi būti patyręs savo srities specialistas. Siekiant užtikrinti galimybę atlikti praktiką, aukštosios mokyklos arba jų padaliniai, vykdantys istorijos studijų kryptių studijų programas, gali sudaryti bendradarbiavimo sutartis su istorinius tyrimus arba istorinių šaltinių komplektavimą ar klasifikavimą atliekančiomis institucijomis (pavyzdžiui, nacionaliniais ir apskričių archyvais, muziejais, mokslinių tyrimų institutais ir panašiai). Dirbantis studentas pagal individualią praktikos programą praktiką gali atlikti savo darbo vietoje, jei ji atitinka studijų kryptį.

51. Pirmosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose bendra praktikų apimtis turi būti ne mažesnė kaip 15 studijų kreditų. Antrosios studijų pakopos istorijos studijų kryptių studijų programose rekomenduotina atlikti taikomąją ir (arba) mokslinę praktiką.

## VI SKYRIUS

### PASIEKTŲ STUDIJŲ REZULTATŲ LYGMENŲ APIBŪDINIMAS

52. Pasiekti studijų rezultatų lygmenys nustato absolventų žinių ir gebėjimų apimtį, įgyjamą baigus istorijos studijų kryptių studijas. Skiriami šie istorijos studijų absolventų pasiektų rezultatų lygmenys: puikus (tenkinami aukšti reikalavimai), tipinis (tenkinami vidutiniai reikalavimai) ir slenkstinis (tenkinami minimalūs reikalavimai).

53. Pirmosios studijų pakopos pasiektų studijų rezultatų lygmenys:

53.1. Puikus lygmuo. Puikios studijų pakopos rezultatus atitinkančios istorijos žinios ir gebėjimai. Absolventai gali sudėtingose, besikeičiančiose situacijose pritaikyti įgytas žinias bei pademonstruoti gebėjimus. Geba naudodamiesi istorijos tyrimų pasiekimais ir metodais rinkti ir analizuoti duomenis, formuluoti ir spręsti tyrimų reikalaujančius istorijos uždavinius, kurti sustruktūrintą žodinį bei rašytinį pasakojimą, tinkamai cituoti mokslinį tekstą, daryti apibendrinančias teorines išvadas. Turi puikių darbo su šaltiniais įgūdžių, geba nustatyti ir savarankiškai analizuoti dokumentus. Demonstruoja puikius bendruosius, specialiuosius, socialinius ir asmeninius gebėjimus kasdienėje veikloje. Geba savarankiškai planuoti mokymosi procesą, pasirinkti tobulinimosi kryptį ir toliau lavintis (mokytis) savarankiškai;

53.2. Tipinis lygmuo. Istorijos žinios ir gebėjimai yra vidutiniški arba geri. Geba panaudoti įgytas žinias apie praeities įvykius, reiškinius ir procesus, sieti jas su šiuolaikinės visuomenės socialinėmis, politinėmis ir kultūrinėmis problemomis, geba analizuoti, sintetinti ir vertinti istorijos tyrimų duomenis, integruoti žinias, kurti sustruktūrintą žodinį bei rašytinį pasakojimą, cituoti mokslinį tekstą,

daryti išvadas. Turi gerų darbo su šaltiniais įgūdžių. Gali tiek paprastose, tiek sudėtingesnėse situacijose pritaikyti įgytas žinias bei pademonstruoti įgytus gebėjimus vykdydami tyrimus. Sugeba be pastangų kelti savo kvalifikaciją. Bendrieji, specialieji ir socialiniai gebėjimai atsiskleidžia įvairiose situacijose;

53.3. Slenkstinis lygmuo. Studijų kryptių žinios ir mokėjimai yra patenkinami. Supranta ir vartoja pagrindines istorijos studijų sąvokas, geba įvardyti ir paaiškinti pasaulio istorinės raidos procesus, turi bazinių istorijos šaltinių analizės, vertinimo ir naudojimo gebėjimų, geba kurti žodinį bei rašytinį pasakojimą, cituoti mokslinį tekstą, gali paprastose situacijose pritaikyti įgytas žinias bei pademonstruoti įgytus gebėjimus, tačiau to nesugeba padidėjus situacijų sudėtingumo lygiui. Žino svarbiausius teorinio tyrimo bei praktinio darbo metodus. Galėjimas be pastangų patiems kelti savo kvalifikaciją nėra akivaizdus.

54. Antrosios studijų pakopos pasiektų studijų rezultatų lygmenys:

54.1. Puikus lygmuo. Absolventai demonstruoja puikias savitam ir savarankiškam mokslinių idėjų plėtojimui ir taikymui reikiamas istorijos mokslo žinias, išmano naujausias istorijos mokslo teorijas, tyrimų metodus; geba įgytą žinojimą ir supratimą, tyrimo metodus taikyti analitinių gebėjimų, inovatyvumo ir žinių integracijos reikalaujančioje praktinėje veikloje, moka įvertinti tyrimų rezultatus ir nustatyti jų patikimumą, tinkamai cituoti mokslinį tekstą. Turi puikių darbo su šaltiniais įgūdžių, gali dalyvauti rengiant dokumentus publikacijai. Įgytą žinojimą, supratimą ir gebėjimus puikiai geba taikyti naujoje, nežinomoje ar nuolat kintančioje aplinkoje bei plačiuose, su istorijos studijų sritimi susijusiuose tarpdalykiniuose kontekstuose. Geba nuolat savarankiškai mokytis, pažinti ir kritiškai vertinti istorijos mokslo teorines bei praktines naujoves, efektyviai veikti aplinkybėmis, kai stokojama išsamios informacijos bei instrukcijų, pagrįsti daromas išvadas ir jas deramai pateikti, suvokia etinius ir socialinius savo žinojimo ir jo pagrindu priimamų sprendimų padarinius bei prisiima atsakomybę už juos;

54.2. Tipinis lygmuo. Absolventai demonstruoja vidutiniškas arba geras savarankiškam mokslinių idėjų plėtojimui ir taikymui reikiamas istorijos mokslo žinias, yra susipažinę su naujausiomis istorijos mokslo teorijomis, tyrimų metodais, geba įgytą žinojimą ir supratimą taikyti praktinėje veikloje vykdydami mokslinius tyrimus. Gerai išmano analizės metodų taikymo ribas, moka įvertinti tyrimų rezultatus ir nustatyti jų patikimumą, tinkamai cituoti mokslinį tekstą. Turi gerų darbo su šaltiniais įgūdžių, geba juos analizuoti ir jų pagrindu formuluoti išvadas. Gali tiek paprastose, tiek sudėtingesnėse situacijose pritaikyti įgytą žinojimą, supratimą ir gebėjimus. Geba savarankiškai mokytis, pažinti ir kritiškai vertinti istorijos mokslo teorines bei praktines naujoves, efektyviai veikti aplinkybėmis, kai stokojama išsamios informacijos bei instrukcijų, pagrįsti daromas išvadas ir jas deramai pateikti, suvokia etinius ir socialinius savo žinojimo ir jo pagrindu priimamų sprendimų padarinius bei prisiima atsakomybę už juos;

54.3. Slenkstinis lygmuo. Absolventai demonstruoja patenkinamas savarankiškam mokslinių idėjų plėtojimui ir taikymui reikiamas istorijos mokslo žinias, supranta bendriausias istorijos mokslo teorijas ir tyrimų metodus. Vadovaujami specialisto geba įgytą žinojimą ir supratimą taikyti praktinėje veikloje vykdydami mokslinius tyrimus. Suvokia analizės metodų taikymo ribas, moka įvertinti tyrimų rezultatus ir nustatyti jų patikimumą, sugeba cituoti mokslinį tekstą. Turi patenkinamų darbo su šaltiniais įgūdžių. Įgytą žinojimą, supratimą ir gebėjimus gali pritaikyti paprastose situacijose.